

KONFERENCIABESZÁMOLÓ

Udvardi Attila

OECD FORUM 2007

Az *OECD FORUM 2007* című konferenciát május 14–15-én rendezték meg Párizsban, közel másfélezer érdeklődő részvételével. A Fórum ún. *multi-stakeholder* csúcstalálkozó, melynek keretében a Nemzetközi Gazdasági és Fejlesztési Szervezet (*Organisation for Economic Cooperation and Development*, OECD) tagországainak állami vezetői, az üzleti szféra, a munkaerő-piaci szervezetek, a civil szféra, valamint számos fontos nemzetközi szervezet felső vezetői beosztásban dolgozó képviselői kerekasztal-megbeszéléseken vitatják meg a nemzetközi szinten napirenden lévő „forró” témákat. A 2007. évi konferencia fő témája az innováció, a növekedés és a méltányosság összefüggő problémaköre volt. Mivel az OECD Fórum minden évben elsősorban a jövő globális kihívásaira keresi a választ, a „legjobb gyakorlatokat”, megállapításai hasznos kiindulópontként szolgálhatnak mind az üzleti szektor, mind a civil szféra, mind az állam stratégái számára.

A világgazdaság már ötödik éve a folyamatos expanzió időszakát éli: a hetvenes évek eleje óta a jelenlegi szakaszban tapasztalható a legerőteljesebb növekedés. A globalizáció kihívásaira adandó elsődleges válasz – a konferencia kiemelt fontosságú üzeneteként – abban foglalható össze, hogy a versenyképesség fokozásának, illetve fenntartásának fő eszköze az *innováció*, a folyamatos megújulás képessége. Az innovációs teljesítmény ösztönzésének alapvető és egyre inkább felértékelődő eszköze az *oktatás*, nem lebecsülve ugyanakkor a tudományos és technológiai előnyökre építő versenyképes üzleti környezet jelentőségét sem. A politikai döntéshozók egyre inkább felismerik az innováció és a gazdasági siker közötti kapcsolatokat: a tudás előállítása, terjesztése és felhasználása döntő szerepet játszik a gazdasági globalizáció folyamatában. Az innovációs teljesítmény, az újítások terén élen járó nemzetek versenyképessége javul, s ezek az országok válnak vonzó tereppé a beruházók számára. Az innovációban élen járó országok felkészültebbek a nemzetközi versenyben való helytállásra, és bizonyítottan sikeresebben felelnek meg a társadalmi és környezeti kihívásoknak is. Az innovációs tőke a legfontosabb globális versenyképességi tényező, semmi sem lehet hatékonyabb a technológiába történő beruházásnál. A globalizáció kihívásaira csak a *reformképes országok* válaszolhatnak eredményesen. A sikeres reformok alapja a *rugalmasság*, valamint a *társadalmi biztonságérzet* fenntartása és folyamatos tudatosítása. A globalizáció legnagyobb kihívásai közé tartozik továbbá a *méltányosság*, az egyenlő esélyek biztosítása – többek között az egészségügyi innovációkhoz való hozzájutás, valamint a nyílt, igazságos, biztonságos, nem diszkriminatív és előre kiszámíthatóan alakuló multilaterális kereskedelem tekintetében is.

Az innováció és a gazdasági teljesítmény közötti közvetlen kapcsolat a társadalompolitika egyre szélesebb körben elfogadott elemévé válik. Michael Mandel legújabb könyvében az alábbi kontextusba helyezi az innováció fogalmát: „Azon politikusok és

közgazdászok, akik a gazdasági növekedés feltételei között elmulasztják megemlíteni a technológia jelentőségét, a *növekedés ellenségeiként* is aposztrófálhatók.”¹

Az OECD az innováció három alappilléret *az elérhető, minőségi oktatásban, a tudományba és a technológiába történő befektetésben, valamint az innovatív, üzleti orientációjú környezet megteremtésében látja*. Az innováció és a gazdasági növekedés közvetlen összekapcsolásához innovációbarát üzleti környezet kialakítása szükséges, melynek fő jellemzői a „három i” feladataiban foglalhatók össze:

1. az innováció fontosságának tudatosítása (*innovation*),
2. az innováció eredményeinek értékesítése megfelelő szabadalmaztatási háttér biztosításával,
3. a globális gazdasági folyamatok kihívásainak megfelelő attraktív befektetői környezet biztosítása (*investment*).

Az innovációnak a fejlődés szolgálatába állítására eklatáns példát nyújt a „*One laptop per child*” elnevezésű program. Az akadémiai és az üzleti szféra kooperációjának eredményeként egyszerűen kezelhető, százdolláros áron elérhető, hordozható számítógépeket fejlesztettek ki a világ legszegényebb országaiban élő gyermekek számára. E kismértékűnek nevezhető innováció a fejlődő országok számos közössége előtt nyitja meg a lehetőséget, hogy behozzák vagy legalábbis jelentősen csökkentsék évtizedes lemaradásukat.

Mi áll a sikeres reformok hátterében?

A sikeres reformok alapját jelentő *rugalmasságot és társadalmi biztonságot* összevontan kifejező „*flexicurity*” (*flexibility + security*) például a dán munkaerőpiac jelenlegi sikerét meghatározó alapvető tényező: a *flexicurity* jegyében a munkáltató korlátlanul élvezi azt a lehetőséget, hogy a termékei, illetve szolgáltatásai iránti kereslet változásával párhuzamosan rugalmasan módosíthatja a munkavállalói létszámot. Nincs a munkavállalókat védő jogi szabályozás, nincs a munkavállalók elbocsátása esetén a vállalkozók számára nagy terhet jelentő magas végkielégítés. Ez a rendszer lehetőséget biztosít a dán vállalatok számára a szükségletekhez igazodó – sok esetben az átlagosnál nagyobb – dolgozói létszám foglalkoztatására, amikor a konjunktúra tartóssága és intenzitása nem határozható meg előre. Bevezetése gyorsan és tartósan 3,5 %-osra csökkentette a dán munkanélküliségi rátát, ugyanakkor nem bizonyult inflációgerjesztő hatásúnak. Az elbocsátott munkavállalók ugyanakkor – a korábbi személyi jövedelemadó befizetéseikből – bőséges munkanélküliségi járadékban részesülnek. A *flexicurity* fontos eleme továbbá a széles horizontú felnőttképzési rendszer, ami minden munkanélküli számára új készségek megszerzését teszi lehetővé viszonylag rövid idő alatt, megakadályozva a társadalmi kirekesztődést.

¹ Mandel, Michael: *Rational Exuberance: Silencing the Enemies of Growth and Why the Future Is Better Than You Think*. 2004.

Amennyiben az emberek biztonságban érzik magukat mindennapi életükben, a reformok mellett is szívesebben kiállnak. A globalizáció folyamatos reformokat kíván, a reformok azonban csak a társadalmi biztonság megteremtésével karöltve valósíthatók meg. Az ún. „*smart reform*” egyenlő prioritásként kezeli a rugalmasságot és a biztonságot. A sikeres reform dán „receptje”: *bármely jelentősebb szerkezeti változtatás, reform csakis a szociális szempontokra tekintettel válhat sikeressé.*

A sikeres reformfolyamatok elengedhetetlen feltétele a professzionális kommunikáció (a reform mint „meglepetés”, ezt követően érvekkel történő meggyőzés a reform szükségességéről, majd motiváció a társadalmi szerepek, a beidegződött kötelezettség-tudat megváltoztatására), a társadalmi legitimitás, a politikai konszenzus, valamint a „fontolva haladás” (*slow is beautiful*) is.

A reformok sikere a montreali nemzetközi gazdasági fórumok (*International Economic Forum of the Americas/Conference of Montreal*) alapító elnöke, Gil Rémillard szerint az alábbi elvek érvényesülésétől függ:

- a tervezett reform elemeinek teljes körű vizsgálata (diagnózis: a változtatás szükséges elemei, a célok, a szükséges eszköztár, várt hatások);
- eltökéltség a végrehajtásban (erőskezü vezetési, jól megtervezett kapcsolódási pontokat tartalmazó cselekvési terv);
- tapasztalt, neves személyiségeket magában foglaló reformer csapat;
- dinamikus, realiztikus akcióterv, mely lehetőséget biztosít a menet közbeni változtatásokra, valamint biztosítja a funkciók, programok és szolgáltatások folytonosságát;
- belső és külső kommunikációs rendszer, mely biztosítja az átláthatóságot és folyamatosan informálja a partnereket, a vevőket és a befektetőket.

A szellemi tulajdonjog védelmének legújabb dilemmája

A *szellemi tulajdonjog* megfelelő védelme jelentős kihívás az innovatív gazdaságok előtt. A globalizáció mellett az internet, az új szoftverek és a biotechnológiák megjelenése egyrészt szükségessé teszi a gyártók és a kutatók szorosabb együttműködését, másrészt megkönnyíti illegális másolatok készítését a szellemi alkotásokról, megkérdőjelezve a szellemi tulajdonjogok védelmének jelenlegi hatékonyságát. A kormányzatok ennek következtében kénytelenek szigorítani az *IPR (International Property Rights)* szabályokon. Ezzel párhuzamosan az innovációs folyamatok egyre nyíltabbá válnak, az új elgondolások, az innováció révén keletkező tudás számos globális forrásból táplálkozik, amelyek nemritkán szoros kapcsolatban állnak és együttműködnek egymással. Így a döntéshozók oldaláról jogosan merül fel a kérdés: *Megteremthető és fenntartható-e az egyensúly az innováció védelme és az új tudáshoz való gyors hozzáférés között?* E dilemma eklatáns példája az új életmentő gyógyszerek ingyenes hozzáféréseinek biztosítása (főként a harmadik világban). Mi tehát az *IPR* alapelve? A profit vagy az emberi élet védelme?

Japán a nemzetközi szinten tevékenykedő társaságok *IPR*-jogainak védelmében – más jelentős országokkal karöltve – szorgalmazza egy megújított szabadalmi rendszer,

az ún. „*Patent Prosecution Highway*” megteremtését, melynek az a lényege, hogy az első országban szabadalmaztatott alkalmazások a partnerországokban mindössze egyszerűsített szabadalmi eljáráson mennek keresztül. Japán a közelmúltban ilyen megállapodást kötött az USA-val, Dél-Koreával és az Egyesült Királysággal. Amennyiben a rendszer sikeresnek bizonyul, a megállapodás keretében szabadalmazott termékek szabadalmaztatási eljárásának időtartama a jelenlegi tizenhat hónapról várhatóan két és fél hónapra csökken. Japán mindemellett a szellemi tulajdonjogok védelmének fontosságát tudatosító országos kampányt indított a kis- és középvállalatok körében, a szellemi tulajdon hatékony felhasználása érdekében.

Oktatás, innováció, versenyképesség

Az oktatás és a gazdasági növekedés kapcsolata elvitathatatlan, a társadalmi egyenlőtlenségek azonban jó néhány országban erősen befolyásolják az oktatáshoz való hozzáférés lehetőségeit. Az egyenlőtlenség a társadalmi-gazdasági, lakóhely szerinti (városi/vidéki), etnikai, nemi, demográfiai, valamint egyéni különbségek dimenzióiban jelentkezik. Az iskolázatásból kimaradó gyermekek nagy többsége olyan vidéki, szegény családokból származik, amelyekben az anya is aluliskolázott.

Az oktatáshoz való egyenlőbb hozzáférés érdekében az UNESCO illetékes főtítokár-helyettesének (*Deputy Assistant Director-General for Education Programme Management*), Ana Luiza Machadónak az alábbiakban összefoglalható, kulcsfontosságú üzeneteit érdemes megfontolni:

- A gazdasági növekedés nem vezet automatikusan társadalmi egyenlőséghez.
- A társadalmi igazságosságon alapuló növekedés mindenki számára minőségi oktatást követel.
- Az oktatásban rejlő egyenlőtlenségek feloldása interszektorális megközelítést kíván.
- Az oktatás nemcsak növekvő, hanem egyben hatékonyabb befektetéseket kíván meg.

Globális társadalmi és gazdasági paradigmaváltásra van szükség, ami többek között az *élethosszig tartó tanulás* elterjedését is magában foglalja. E célnak alárendelten hirdették meg „Az oktatás évtizede (2005–2015)” elnevezésű programot.

Izrael az elmúlt három évtizedben jelentős hangsúlyt fektetett oktatási rendszerének fejlesztésére, s az erre irányuló program keretében különös hangsúlyt helyezett az orvostudományi, valamint a biotechnológiai képzésre. Korábban az USA által nyújtott kedvező kutatási környezet, valamint az ottani munkalehetőségek „elszívó” hatására az izraeli felsőoktatásban végzettek tömegével hagyták el az országot. Mára ez a tendencia megszűnt, mivel „az ész visszahozatala” (*bringing back brains*) jelszóval érvényesülő oktatási stratégiának köszönhetően jelentős kutatási potenciállal bíró cégeket telepítettek le, munkalehetőséget biztosítva az egyetemről kikerülő kutatók számára.

Infrastruktúra 2030

2030-ra az infrastruktúra fejlettségét – a jelenlegi helyzettel ellentétben – várhatóan nem csupán az állami szektor, hanem *az üzleti szféra szerepvállalása is erősen befolyásolni fogja*. Jelenleg globális szinten alábecsülik az infrastruktúra fejlettségének jelentőségét: az infrastruktúrának a gazdaság teljesítményére gyakorolt hatását sok helyen másodlagos fontosságúnak tekintik, holott az általa meghatározott lehetőségek előbb-utóbb a *gazdasági növekedés szűk keresztmetszetévé válnak*.

A jövő infrastrukturális fejlődése előtt álló egyik legjelentősebb kihívás abban nyilvánul meg, hogy *az OECD-országokban egyre szélesedik a rés a jövő infrastrukturális szükségletei, valamint az állami szektor hagyományos forrásokból táplálkozó finanszírozási képessége között*. Az infrastruktúra mindenkori állapotáért az állam vállal felelősséget: az állam dönthet a magánszektor bevonásáról a tervezési, a finanszírozási és az irányítási folyamatokban egyaránt. Ebben a rendszerben egyes infrastruktúra-típusok (pl. telekommunikáció, elektromos áramellátás, légi szállítás) finanszírozására és működtetésére a magánszektor hivatott, míg más típusok (pl. a szárazföldi – különösen a vasúti – szállítás) állami finanszírozást is igényelnek.

A világ jelentősebb nyugdíjalapjai közül egyre több definiálja az infrastruktúrát mint *független befektetési lehetőséget*, növekvő teret engedve az infrastrukturális befektetéseknek. 2006-ban több tíz milliárd dollár áramlott az újonnan megnyitott *infrastruktúra-alapokba*. Ebből adódóan már a kormányzatok is új kihívás előtt állnak: képesek-e új üzleti modellek felállítására, esetleg olyan partneri viszonyok kialakítására, amelyek megfelelő teret biztosítanak a befektetések szempontjából eddig „mostoha sorsra” ítélt infrastrukturális fejlesztési programoknak. Az egyik előremutató lehetőség e tekintetben a közszféra és a magánszféra együttműködése terén már nemzetközi viszonylatban is egyre nagyobb teret hódító PPP (*Public-Private Partnership*) konstrukció, ami a magántőke és a magánszektorban fellelhető szakértelem felhasználásával hatékonyabbá teszi az állami beruházásokat. Az Egyesült Királyságban az elmúlt tíz év során 900 fejlesztési program valósult meg PPP konstrukcióval, összesen kb. 50 milliárd font értékben. A fejlődő országokban a beruházások legjelentősebb fékezőereje továbbra is a politikai stabilitás hiánya, ráadásul itt van a legnagyobb szükség a víz- és energiaellátás, továbbá a fenntartható környezet biztosítására, valamint hatékony szállítási rendszerekre.

Globális egészségügyi szabványok

Az egészségügyi rendszerek, az orvostudomány innovációi betegek millióinak életminőségét javították az elmúlt években, ugyanakkor több száz millió ember továbbra sem jut hozzá alapvető gyógyszerekhez és egészségügyi ellátáshoz.

Ma az egészségügy komplex problémakörében is alapvető szerepet játszik a tudás mellett a technológiák és az információk terjedése. A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (*International Organization for Standardization, ISO*) ezen a területen is meghatározza a megfelelő szabványokat, melyek segítségével az eddig egymástól független és jelentősen különböző információs rendszerek az egészségügyben is képessé válhatnak az együttműködésre.

Az ISO és egyéb nemzetközi szabványok elősegítik az új technológiák és a bevált gyakorlatok, az új termékek és szolgáltatások gyors nemzetközi elterjedését, s egyben biztosítják a globális értékláncok hatékony és biztonságos működését.

Az egészségügyi ISO szabványokat már jelenleg is széles körben használják az alábbi területeken:

- gyógyászati laboratóriumok minőség- és kompetenciamenedzsmentje;
- gyógyászati eszközök gyártásának és fejlesztésének minőségbiztosítása;
- gyógyászati eszközök, gyógyszerek csomagolása;
- egészségügyi szolgáltatások minőségmenedzsmentje és akkreditációja.

Az elektronikus kommunikációra épülő egészségügyi szolgáltatások (*e-health*) egyik fellendülő területe a *távgyógyászat (tele-health)*, ami lehetővé teszi az orvosi és egészségügyi ismeretek telekommunikáció útján, távolból történő felhasználását és jelentős potenciállal bír az egészségügyi intézményektől és az orvosoktól távol, sok esetben elszigetelt helyeken élő betegek megfelelő ellátásának biztosításában.

A konferencia a jelen globális kihívásaira adható egyik legjobb válaszként az innováció szerepét, fontosságát hangsúlyozza. Számos sikertörténet bizonyítja, hogy az innovációra képes, még inkább az innovációs teljesítmény szempontjából élen járó országok felkészültebben állnak helyt a nemzetközi versenyben, bizonyítottan sikeresebben felelnek meg a társadalmi és környezeti kihívásoknak is. A fórum számos megállapítása, bemutatott jó gyakorlatai, akár ezek részelemei is megfelelő kiindulópontot jelenthetnek a jövő feladatainak megoldásában.